

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत उपलब्ध जागांवर तसेच खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकरीता “व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती” योजना.
अंमलबजावणी कार्यपध्दती/मार्गदर्शक सुचना

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : व्यप्रशु-२०१९/प्र.क्र.१७३/शिक्षण-१
मंत्रालय विस्तार, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : १३ मार्च, २०२३

- संदर्भ:** (१) शासन निर्णय क्रमांक, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.टीईएम-२०१४/प्र.क्र.९०/ तांशि-४, दिनांक २० मार्च, २०१५
- (२) शासन निर्णय क्रमांक, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.संकिर्ण-३३१५/प्र.क्र.१७/ व्यशि-३, दिनांक १४ मे, २०१५
- (३) शासन निर्णय क्रमांक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्र.इबीसी-२०१६/ प्र.क्र.२२१/ शिक्षण-१, दिनांक ३१ मार्च, २०१६
- (४) शासन निर्णय क्रमांक, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.टीईएम-२०१६/प्र.क्र.३३२/ तांशि-४, दिनांक ०७ ऑक्टोबर, २०१७
- (५) शासन निर्णय क्रमांक, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.आयटीसी-२०१७/ प्र.क्र.९९/ व्यशि-३, दिनांक २९ मे, २०१९
- (६) शासन निर्णय क्रमांक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, व्यप्रशु-२०१९/प्र.क्र.१७३/ शिक्षण-१, दिनांक १ ऑगस्ट, २०१९
- (७) शासन निर्णय क्रमांक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, व्यप्रशु-२०१९/प्र.क्र.२६७/ शिक्षण-१, दिनांक ३ फेब्रुवारी, २०२१

प्रस्तावना :-

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागांवर तसेच, खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या संबंधित प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना लागू करण्यासंदर्भात दिनांक ०८.०३.२०१९ च्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत या योजनेस प्रशिक्षण सत्र (शैक्षणिक वर्ष) २०१९-२० पासून मान्यता देण्यात आली. त्यानुषंगाने शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागांवर तसेच, खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास व खुल्या प्रवर्गातील (आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल) विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना लागू करण्यासंदर्भात निर्गमित करावयाच्या शासन निर्णयाच्या मसुद्यास तसेच, या शासन निर्णयाच्या मसुद्यानुसार सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, आदिवासी विकास विभाग, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाने त्यांच्याशी संबंधित प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना लागू करण्यासंदर्भात शासन निर्णय निर्गमित करण्यास मान्यता देण्यात आली. त्यानुषंगाने कौशल्य विकास विभागाने त्या विभागाशी संबंधित शासन निर्णय दिनांक २९.५.२०१९ रोजी निर्गमित केला.

२. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागाने मा.मंत्रिमंडळाच्या सदर दिनांक ०८.०३.२०१९ च्या बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार शासन निर्णय दिनांक १.८.२०१९ अन्वये शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत प्रवेशासाठी उपलब्ध जागांवर तसेच, खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना लागू लागू केली. तदनंतर सदर योजना पूर्णतः नवीन असल्याने व या योजनेवरील प्रशिक्षण शुल्काच्या प्रतिपूर्तीवरील खर्च हा विभागाच्या शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेखाली खर्ची टाकता येणार नसल्याने, प्रस्तावित योजनेसाठी स्वतंत्र लेखाशीर्ष उघडणे आवश्यक होते सदर बाब विचारात घेता योजनेसाठी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या “मागणी क्रमांक एन-३ अंतर्गत, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण” या प्रधान लेखाशिर्षाखाली २२२५ F ५४१ हे स्वतंत्र लेखाशिर्ष वित्त विभागाच्या व महालेखापालांच्या मान्यतेने उघडण्यात आलेले आहे व त्याबाबतचा शासन निर्णय दिनांक ३.२.२०२१ रोजी केला.

३. परंतु आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावानुसार सदर योजनेच्या दिनांक १.८.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये केवळ योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी “आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे” यांना “नियंत्रक तथा आहंरण व संवितरण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात आले. परंतु योजना जिल्हा तसेच विभाग स्तरावर सामाजिक न्याय विभाग किंवा व्यवसाय प्रशिक्षण विभाग यापैकी कोणामार्फत प्रत्यक्ष राबविली जाईल, विद्यार्थ्यांचे अर्ज कुठल्या विभागामार्फत समाज कल्याण आयुक्तालय स्तरावर येतील? याची स्पष्टता नसल्याने योजनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी होवु शकली नाही. सबब योजनेच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीने कार्यपध्दती निश्चित करण्याबाबत तसेच त्यामध्ये काही मार्गदर्शक सूचना / मुद्दे समाविष्ट करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील पीपीपी योजनेंतर्गत उपलब्ध जागांवर तसेच खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून शिल्प कारागिर प्रशिक्षण योजनेंतर्गत अभ्यासक्रमांसाठी केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ देण्यासाठी अस्तित्वात असलेल्या व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी प्रभावीपणे करण्यास्तव उपरोक्त नमुद दिनांक १ ऑगस्ट, २०१९ च्या शासन निर्णयामध्ये अंमलबजावणीच्या दृष्टीने कार्यपध्दती निश्चित करण्याबाबत त्यामध्ये पुढील काही मार्गदर्शक सूचना / मुद्दे समाविष्ट करण्यात येत आहेत.

अ) महाडिबीटी प्रणालीवर औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था / अभ्यासक्रमाचे मॅपिंग करण्याची, प्रशिक्षण संस्थानिहाय मंजूर अभ्यासक्रम व त्याची मंजूर प्रवेश क्षमता अपलोड करण्याची व ती वेळोवेळी अद्ययावत करण्याची तसेच त्याबाबत ऑनलाईन तपासणी करण्याची जबाबदारी ही संबंधित प्रशासकीय विभागाची (कौशल्य विकास व उद्योजगता विभाग) राहणार आहे. तसेच भविष्यात पोर्टलवर नोंद झालेले औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था प्रत्यक्षात बंद झाल्यास / अभ्यासक्रम बंद झाल्यास / प्रशिक्षण संस्थेची मान्यता काढून घेण्यात आल्यास त्यानुषंगाने पोर्टलवर आवश्यक ते बदल / दुरुस्ती करण्याची जबाबदारी ही देखील संबंधित प्रशासकीय विभाग म्हणजेच कौशल्य विकास विभागाचीच आहे. त्यामुळे सर्व संबंधित जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांनी महाडिबीटी पोर्टलवर अनुसूचित जाती प्रवर्गातील अर्ज मंजूर करताना संबंधित प्रशिक्षण संस्थेच्या अधिनस्थ प्रणालीवरील मंजूर अभ्यासक्रम व मंजूर प्रवेश क्षमता विचारात घ्यावी. त्यामध्ये काही संभ्रम निर्माण झाल्यास सदर बाब आयुक्तालयामार्फत संबंधित प्रशासकीय विभागाच्या निदर्शनास आणावी. तसेच योजनेच्या निकषानुसार मंजूर अभ्यासक्रम महाडिबीटी प्रणालींतर्गत समाविष्ट झालेला नसल्यास, अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थी लाभापासून वंचित राहू नयेत, जबाबदारी देखील कौशल्य विकास विभागाची राहिल.

ब) अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्याने महाडिबीटी प्रणालीचा वापर करून ऑनलाईन नोंद केलेला अर्ज व त्यापुष्ट्यर्थ प्रणालीवर अपलोड केलेली मुळ कागदपत्रे योजनेच्या दिनांक १ ऑगस्ट २०१९ च्या शासन निर्णयातील निकषाच्या आधारे तसेच दिनांक ०८ जानेवारी २०१९ च्या शासन परिपत्रकामध्ये विहित केल्याप्रमाणे विद्यार्थ्याने अपलोड केलेली कागदपत्रे तपासून खातरजमा व पडताळणी करून संबंधीत औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेचे प्राचार्य यांनी महाडिबीटी प्रणालीवरून संबंधीत जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, कार्यालय यांचेकडे ऑनलाईन अग्रेषित करावेत. तदनंतर, संबंधीत जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, कार्यालय यांच्या लॉगीनवर प्राप्त झालेल्या अर्जाची योजनेच्या निकषांनुसार पडताळणी व तपासणी करून सदरहू पात्र अर्ज संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांच्याकडे ऑनलाईन फॉरवर्ड करावेत.

क) योजनेअंतर्गत आवश्यक कागदपत्रे ही विद्यार्थ्याने ऑनलाईन अर्ज नोंदणीकृत करत असताना अपलोड करावयाची आहेत. तसेच सदरील अपलोड केलेली कागदपत्र व त्यातील मजकुर संपुर्णतः सत्य व खरा असल्याची जबाबदारी ही संबंधित विद्यार्थी व त्याच्या पालकांची असेल.

ड) संबंधित प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमार्फत संबंधीत जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, कार्यालय यांचेकडे ऑनलाईन प्राप्त झालेले अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांचे अर्ज सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांच्या लॉगिन मध्ये आल्यानंतर प्रणालीमध्ये अपलोड करण्यात आलेल्या स्वयंसाक्षांकित कागदपत्रांपैकी, विद्यार्थ्यांची पात्रता, संस्थेत प्रवेशासंबंधीत कागदपत्रे, जातीचा दाखला, आवश्यकतेनुसार जात वैधता प्रमाणपत्र, उत्पन्नाचा दाखला व पात्र अभ्यासक्रम इत्यादी बाबींची कागदपत्रे संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांनी योजनेच्या निकषाच्या आधारे तपासून महाडिबीटी प्रणालीवरील अर्ज नियमानुसार मंजूर करावेत.

इ) व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठीचे विहित शैक्षणिक शुल्क व विकास निधी हे कौशल्य विकास व उद्योजगता विभागाकडून निश्चित केले जाते. त्यानुसार महाडिबीटी प्रणालीवर सदरील शैक्षणिक शुल्क, विकास निधी, परिक्षा शुल्क व इतर शुल्क इ. ची रक्कम कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाकडून नोंदविलेले जात आहेत. सबब, महाडिबीटी प्रणालीवरील औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या लॉगीन आयडीवर दर्शविण्यात आलेल्या शुल्क रचनेची खातरजमा करण्याची जबाबदारी ही कौशल्य विकास व उद्योजगता विभागाची राहिल. तसेच सदरील शुल्क रचना संबंधित कौशल्य विकास व उद्योजगता विभागामार्फत पुर्नपडताळणी करण्याची जबाबदारी संबंधित औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या प्राचार्यांची राहिल.

ई) सर्व संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांनी प्रणालीवर अर्ज मंजूर करताना कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाने निश्चित केलेले दर हे अंतिम समजून, त्यानुसार विद्यार्थ्यांचे अर्ज मंजूर करण्याची कार्यवाही करावी. सदर शुल्काबाबत अपवादात्मक प्रसंगी काही संभ्रम निर्माण झाल्यास सदर बाब अर्ज मंजूर करण्यापूर्वी कौशल्य विकास व उद्योजगता विभागास / औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या निदर्शनास आणण्यात यावी. मात्र, या करीता अन्य अर्ज प्रलंबित ठेवू नयेत.

उ) अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांनी सदर प्रणालीमध्ये नोंदविलेले अर्ज संबंधित प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमार्फत संबंधीत जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, कार्यालय यांचेकडे ऑनलाईन प्राप्त झालेले अर्ज सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण यांच्या लॉगिनमध्ये आल्यानंतर सदरील अर्ज सात दिवसापेक्षा जास्त दिवस मंजूरी अभावी प्रलंबित राहणार नाहीत, याची सर्व संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण यांनी दक्षता घ्यावी.

ऊ) सर्व संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण यांनी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यां करीता विहित केलेल्या व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपुर्ती योजनेअंतर्गत विहित केलेल्या अटी, शर्ती, शासनाने

वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सूचना व वित्तीय नियमांचा कोणत्याही प्रकारे भंग होणार नाही, यांची दक्षता घेण्यात यावी.

ए) आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांना अनुसूचित जाती प्रवर्गाच्या योजनांच्या अनुषंगाने महाडिबीटी प्रणाली अंतर्गत तांत्रिकदृष्ट्या केंद्रीभूत आहरण व संवितरण अधिकारी तथा समन्वय अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात आलेले असले तरी, अनुसूचित जातीच्या पात्र लाभार्थ्यांना अदा करण्यात येणाऱ्या लाभाच्या रक्कमेच्या वितरण कार्यपद्धती संदर्भातील बदल वगळता, उर्वरीत योजनांच्या प्रचलित शासन निर्णयान्वये निर्धारित केलेली अंमलबजावणीची कार्यपद्धती कायम आहे. त्यामुळे महाडिबीटी प्रणालीवरील योजनांच्या अटी व शर्तीनुसार प्रत्यक्षातील अंमलबजावणी, प्राप्त होणाऱ्या अर्जांची तपासणी नियमानुसार मंजूरीबाबत कौशल्य विकास विभागांतर्गत कार्यरत असलेले संबंधित जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, कार्यालय तसेच सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागांतर्गत कार्यरत असलेले संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण हे अंतिमतः जबाबदार राहतील.

ऐ) सदर योजनेची विविध प्रकारच्या प्रसार माध्यमांतून व्यापक प्रचार प्रसिध्दी करण्याची व योजनेचा माहिती तळागाळातील विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्याची संपूर्ण जबाबदारी हि कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाची राहिल.

अं) संबंधित सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांच्यावर महाडिबीटी प्रणाली अंतर्गत अनुसूचित जाती प्रवर्गातील योजनानिहाय अर्ज मुदतीत मंजूर करण्याच्या दृष्टीने आवश्यक ते संनियंत्रण ठेवण्याची आणि वरिष्ठ कार्यालय "तसेच क्षेत्रीय कार्यालये यांच्यात समन्वय ठेवण्याची जबाबदारी सर्व संबंधित प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण यांची राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०३१४१२३७२५२०२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अश्विनी यमगर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,
३. मा. मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
४. मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
५. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा. अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग
७. आयुक्त, समाज कल्याण, पुणे
८. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाज कल्याण
९. सर्व जिल्हा सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण
१०. सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन समिती तथा जिल्हाधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)

११. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१२. सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/पुणे/नाशिक/ औरंगाबाद/अमरावती/नागपूर
१३. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, (सर्व)
१४. प्राचार्य, शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (सर्व)
१५. महालेखापाल (लेखा वअनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,
१६. महालेखापाल (लेखा वअनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर,
१७. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,
१८. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर,
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी ,मुंबई,
२०. निवासी व लेखा परीक्षा अधिकारी ,मुंबई,
२१. जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा कोषागार कार्यालय (सर्व)

प्रत,

१. मा. सभापती, विधान परिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
२. मा. अध्यक्ष, विधान सभा यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
३. मा.विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधान सभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
५. मा. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य यांचे स्वीय सहाय्यक
६. निवड नस्ती. (का.शिक्षण-१)